

له بهردهم دادگهانا :

راسته کوشتییه .. یان تاوانبار نیه؟

ئهم کهینهو بهینه به پانزه سالی خشت کومه لابه تی ئینگیزی
خهریک کرد به خۆبهوه !.

نووسینی :
ئهدگار لیست گارتن
وهه گێرانی : شاکر فتاح

ئهم نووسراوه

نووسراوی [راسته کوشتییه .. یان تاوانبار نیه ؟] ،
که دانهره کهی نووسه ری به ناوبانگی ئینگیزی
[ئهدگار لیست گارتن]ه ، پسه له بهنده
ئامۆزگاری بو ئهوانه ی که گوێ دهده نه یاسای خونداییو به دوا
داد به رهه ریبا ده گه پین . ههروهها بو ئهوانه ییش که بروایان
بهوه هه به که ده بین [ژنو مێردی] له سه ره بنچینه به کی
خۆشهویستی دوولاییو ، نزیکی ژینو گوزهرانو ، ته مه نو ،
دزو دهروونو ، ژیری و تیکه یشتنو ، چێژگه ی هه مردوولا
دابمه زدی . ئهم چیرۆکه له سه ره یکه مه ژینیکی پر له خۆشیو
گامه رانی ژنو مێردی تێدایه ، که تا ماوه به کی هه شت
سالی ده خایین ، له سه ره یکی تریشه وه که تنو ریسوایی به کی
ناگاو ، نه نجامیکی پر ناگامو ، مه ره گه ساتیکی به سامی تێدا
پووده نات . مێرده که له ئینگیلته مه ردا له دایک بووه ، ژنه که
له ئه مه ریکادا .

سوروشتی ئه مه ریکایی به کانیش له سوروشتی ئینگیلزه کان
که لیک جیاوازه . ئه مان هه ز له به ره للائیو گوپین ده که نه .
ئه مان هه ز له خۆپاراستنو نه گوپین ده که نه . ته مه نی [مایه ریک]
که مێرده که به ، دوو ئه وه نده پتربوو له ته مه نی | فلۆرنس | ، که
ژنه که ی بوو . مێرده که چه واشه بوو بوو به جوانیو شه نگو

شۆخی ژنه که به وه له پوو له شو لاردا ، بین ئه مه ی له
ره ووشنو سوروشتی بخوینتیه وه . ژنه که ییش چه واشه
بوو بوو به سه ره سامانو سایه و پایه ی مێرده که به وه ، بین ئه مه ی
له ته مه نو ره ووشنو پشه ی بخوینتیه وه . بو به کا له پاش
هه شت سال ژبانی ژنو مێردی ریک و پیکو خۆشو پر له
گامه رانی ، [فلۆرنس] به لی پچه روه و نا بایکی له مێرده که ی
خۆی کردوووه ، دلکاریو لنگبازی له گه ل پیلویکی تری
ئینگیلزدا کردوه . داخه که مه نه نووسه ره له چیرۆکه که بیدا ، نه
دادگه ییش له چه نله وچوون کردنه که بیدا ، به ته نگ ئه م که ته وه
نه بوونو بایه خی پتویستیشیان پین نه داوه . که چی له راستیدا
هه ره ئه م که ته بووه که بووه به هۆی نه خۆش که وتنو مه ردن
[مایه ریک] له داخی ئه برووچوونو له ده سه چوونی دلداره که ی .
من له و باوه ره دام که ئافره ته که ، ئه گه ره له کوشتی مێرده که بیدا
تاوانباریش نه بین ، له مه ردن مێرده که بیدا تاوانباره . که چی
نه برای مێرده که ، نه دادگاه ، خۆیان له م رازی مه ردنسه
نه که یان سووه . به لکو به پتچه وانمه وه ، دادگه سه ی دوا یی
به ره للا کردنی ئافره ته که ی به سه ره کوتنیک دانسا وه بو
[دادبه ره ری] ! ئه مه ییش چی داخه که هه تا ئیستایش
دادگاهه کانی جیهان بایه خیان نه داوه به که ی نه وه به ی نه ی دهروونی ،
که زۆر جاری واهه به هه ره ئه وانن ده به نه هۆی پوودانی که تنو
ریسواییو نه خۆشیو تاوانباری ، وه که له م چیرۆکه دا
دهرده که موی .

لێ مه دا پتویسته ئه وه ییش بلێین که ئه گه ره [فلۆرنس]
ئافره تیکی سه ره راست بووایه ، پتویسته بوو له پتیشدا خۆی له
مێرده که ی ئاشکرا بکردایه ، که گه رفتاری ئه قینی [برابهرلی]
بووه و ، ده به موی ژنو مێردی به که ی خۆی و ئه مه
هه لبه وشینتیه وه ، تا بتوانی شو به کی تازه به دلکاری تازه ی
بکات . جا ئه م ژبانه تاله ی که پاش هه شت سه له که تووشی هات
به هۆی هوروزمه ره واکانی مێرده که به وه ، هه ره وه ها ئه مه

سهره‌تای چیرۆکه که

چیرۆکی [فلۆرنس مایبریک] که برانه‌وه‌یه‌کی پر خه‌فت و سزای هه‌یه ، له جیهانی نوێدا ده‌ستی پێ کردووه ، له ساڵی 1881 دا ... لهو ساڵه‌دا [جیمس مایبریک] اریبهریکی گه‌وره‌ی لۆکه‌ فرۆشتن بوو ، له شاری [لیفهرپوول] دا . به‌ هۆی کاروباره‌ گه‌وره‌و فراوانه‌که‌یه‌وه‌ هاتبووه‌ سه‌ردانی ئه‌مه‌ریکا . ئه‌و کاته‌ له‌سه‌ره‌تای ته‌مه‌نی چل ساڵه‌ی دا بوو له‌شیکه‌ به‌هێزو تونلۆ توکی پتیه‌ بوو ، حه‌زی له‌ وه‌رزش ده‌کرد . پوویسه‌کی خۆشیشی هه‌بوو . بێجگه‌ له‌مانه‌یش ، هه‌موو ، پیاویکی سه‌رکه‌وتوو بوو ، له‌ کارو فرمانه‌کانیدا ، ده‌رامه‌تیشی به‌جگار باش بوو .

له‌و گه‌شته‌یدا چلوی به‌ خانم «فلۆرنس شانده‌ر» که‌وت و ناسی ، که‌ کچی کارگیریه‌که‌ی له‌ پاره‌گۆڕینه‌وه‌خانه‌ سه‌رکه‌وتوووه‌ کانی خاکی [ئالاباما] بوو . «فلۆرنس» له‌و کاته‌دا له‌ ته‌مه‌نی هه‌ژده‌ ساڵی تێپه‌ری نه‌کردبوو . کچیکه‌ ته‌رو پر بوو . شه‌نگه‌و شوخی‌یه‌کی وایسی پتیه‌ بوو ، دلی پیاوی کیش ده‌کردو ، فریوی ده‌دا بۆ ره‌گه‌زبلی ، به‌ژنوبالایه‌کی جوانیشی پتیه‌ بوو له‌گه‌ل ده‌موچاویکی وه‌کو گۆل دا . [مایبریک] ایش دلی به‌م کچه‌ داچوو . نه‌یشه‌گه‌رایه‌وه‌ بـ ئینگیلته‌ره‌ به‌ناو ئاودا ، تا ئه‌وی ماره‌کردو له‌گه‌ل خۆیدا بردی‌یه‌وه‌ !.. زلواوو بوو له‌ شاری [ئیکسپرت] دا که‌ له‌ نزیك شاری [لیفهرپوول] دا بوو ، له‌ناو خانویه‌کی گه‌وره‌دا ژبان ، که‌ پرپوو له‌ هه‌موو بابه‌تیکه‌ی خۆش‌راواوردن ، که‌ له‌شکرکی بچووکي ده‌س‌وپتیه‌ندی پتیه‌ خه‌ریک بوو . . ژبانه‌ی ژن‌ومێردیه‌که‌یان بێ‌ده‌نگ‌وسه‌نگ بوو ، پر بوو له‌ خۆشی‌و ئاسوده‌یی ... دوو هندالیشیان بوو ، که‌ به‌ چه‌شنی گۆل ماله‌که‌یان رازاندبووه‌وه‌ . . له‌ به‌رئه‌وه‌ ، ژبانه‌که‌یان له‌ هه‌یجی که‌م‌نه‌بوو ، پریش‌بوو له‌ رێک‌و‌پێکی‌و‌ کلمه‌رانی . .

... به‌لام له‌پاش هه‌شت ساڵیکه‌ی خۆشو بێ‌ده‌نگ‌وسه‌نگ که‌له‌و ژبان‌ه‌دا ده‌ژبان ، وانا له‌ سه‌ره‌تای ساڵی 1889 دا ، [فلۆرنس مایبریک] ده‌ستی‌کرد به‌ جه‌ربه‌زی‌یه‌کی ده‌ها که‌ له‌نجامی به‌ چاک نه‌ ده‌هاته‌پیش‌چاو ، چونکه‌ له‌ناوه‌ند ئه‌موو پیاویکه‌ که‌ ناوی [برایه‌رلی] بوو ناشنایه‌تی‌و‌ دۆستایه‌تی دامه‌زرا ، که‌ دوا‌ی گۆرراو بوو به‌ دل‌داری . ئافره‌ته‌که‌یش ئه‌وه‌نده‌ گرفتاری خۆشه‌ویستی‌ی پیاوه‌که‌ بوو بوو ، له‌ مانگی نه‌ورۆژ [مارت] ای ئه‌و ساڵه‌دا ، به‌ درۆ مێرده‌که‌ی خۆی چه‌واشه‌ کردو ، به‌ بیانووی ئه‌وه‌وه‌ که‌ له‌ شاری [له‌نده‌ن] دا

زیندانی پانزه‌ ساڵیه‌ی که‌ تووشی‌هات له‌سه‌ر ده‌ستی‌برای مێرده‌که‌یدا ، که‌ به‌ ده‌رمان‌خواردوو‌کردنی مێرده‌که‌ی تاوانباری کردبوو ، له‌به‌رده‌م دادگاه‌دا ، بام به‌هه‌له‌ی یاسایی‌یش دانرا‌بێ بۆ دادگاه ، له‌راستیدا [جه‌زبه‌یه‌کی دادپه‌روه‌رانه‌ی خۆش‌راوی] بوو ، بۆ ئه‌و ، له‌ تۆکه‌ی ناپاکی‌و‌ دلووتین‌پێسی‌به‌که‌یدا ، که‌ هه‌ر ئه‌و که‌ته‌یش‌بوو - به‌ باوه‌ری‌ی من - بووه‌ هۆی سه‌ردنی مێرده‌که‌ی . .

[دادی خودایی] له‌ ژوور هه‌موو دادگاه‌هێکه‌وه‌ کاری خۆی ده‌کات ... کاشکی ئیمه‌یش هه‌ر بابه‌خمان به‌ [دادپه‌روه‌ری] بدایه ، له‌ ژبانماندا . تا ئیستا ئه‌مه‌نده‌ پاش‌نه‌ده‌که‌وتین !..

ئه‌وه‌ی شایسته‌ی ذل‌خۆش‌بوون‌و‌ رێزلێ‌گرتنه‌ ، ئه‌وه‌به‌ که‌ [جووله‌ی دادپه‌روه‌ری] له‌ده‌م‌هێکه‌وه‌ له‌ناو جیهاندا به‌بدا‌بووه‌ ، چ بۆ تالکوت‌ه‌رای که‌سان ، چ بۆ گه‌لان . له‌گه‌لیک شوینیشدا دادگاهی راستو دوروست به‌بدا‌بوون ، که‌ سه‌ر بۆ هه‌یج هه‌یژیک دانانه‌وین ، بۆ راستی‌و‌ دوروستی‌و‌ دادپه‌روه‌ری نه‌بێ . به‌کێک له‌وانه‌ ئینگیلته‌ره‌به‌ که‌ ئه‌مه‌ نزیکه‌ی سێ‌سه‌د ساڵه‌ خه‌بات ده‌کات بۆ ئه‌م ئامانجه‌ . له‌م چیرۆکه‌یشدا که‌ نموونه‌به‌کی ئه‌و جووله‌ی دادپه‌روه‌ری‌به‌مان بۆ ده‌رده‌که‌وتی ، هیوادارم که‌ له‌ خاکه‌که‌ی خۆبشطاندا ئه‌و جووله‌به‌ به‌بدا‌بێ . له‌راستی‌دا [شارستانیه‌تی] هه‌موو نه‌توه‌یه‌که‌ به‌ راگرتنی دادپه‌روه‌ری ئه‌ندازه‌ی ده‌گیرێ . چونکه‌ ئامانجه‌کانی مرۆف له‌ ژبانیدا هه‌ر له‌ ناوچه‌یه‌کی پر له‌ دادپه‌روه‌ری‌دا دینه‌دی . ئامانجه‌کانی مرۆفیش هه‌ر ئه‌وه‌تا که‌ دادی بێسه‌ری‌و‌ ، مافی بپارێزێتو ، بتوانێ سه‌ربه‌ستانه‌ ، بێ‌وه‌ی به‌ خۆشی‌و‌ شادمانی‌یه‌وه‌ بژی . ئامانجه‌کانی گه‌لانی‌ش هه‌ر ئه‌مانه‌ن . به‌لام ده‌بێ ئه‌وه‌یش بزاین که‌ نه‌ تالکوت‌ه‌رایانی که‌سان ، که‌ نه‌ گه‌لان ، به‌م ئامانجه‌ناگه‌ن ، تا خۆیان پاک‌نه‌که‌نه‌وه‌ له‌ که‌تنی زۆرداری‌و‌ خۆشیا‌ن په‌روه‌رده‌ نه‌که‌ن به‌ په‌و شتی دادپه‌روه‌رانه‌وه‌ . ئه‌مه‌یش [خۆب‌ب‌داری] نه‌بێ چاره‌ی ناکات . وانا فیتربوونی زانستو ، خۆرا‌هه‌تانی‌ش به‌ چاکی‌یه‌وه‌ ، له‌گه‌ل خۆدوو‌رخسته‌نه‌وه‌ له‌ خراپي .

ئیمه‌ی کورده‌واری‌یش که‌ تا ئیستا بابه‌خمان نه‌داوه‌ به‌ [دادپه‌روه‌ری] سزای خۆمان چێشته‌وه‌ ، که‌ ئه‌ویش دیلی ده‌ستی‌بێگانه‌یه‌وه‌ ده‌ستی‌خۆمان !.

جا ئه‌گه‌ر بمانه‌وی چێژگه‌ی ژبانه‌ی چاکترو پاکترو جوانتر بکه‌ین ، پتیه‌سته‌ بابه‌خ به‌ [دادپه‌روه‌ری] بده‌ین . به‌لێ [دادپه‌روه‌ری] . هه‌تا ده‌یش‌مێنین هه‌ر [دادپه‌روه‌ری] .

شاکر فتاح

سلیمانی: 27-2-1966 «خواه‌نی پرۆژه‌ی خۆب‌ب‌واری کورد»

نهشتهرکاری به کی گرنگی خزمیکی ده کهن ، چووه [له نندن] .
له وئ چووه نلو میوانخانه به کی واوه که زور بهرچلو نه کهوئ ،
تا سئ شموو سئ رۆژی خشت له گهل پیاوه کهی دۆستیدا به
دلدارو لنگ بازی بهوه رایبووارد . [فلۆرنس] نهوده مه
له تمه نی بیستو شمش سالیدا بوو . کهچی میترده کهی
کهیشتبووه تمه نی په نجا سالی !..

مال کهوته ناژاوهوه !..

باش نهوهی [فلۆرنس] له [له نندن] گه رایهوه ، چووهوه
سمر مالی خری . همروه که نهو سئ شموو سئ رۆژه بئشی به
بهزمو پهزمهوه رایانه بووارد بئ له میوانخانه کهی له نندن دا واپوو!
نیمه وای داده نئین که میترده کهی بهوهی نه زانیوو که
[فلۆرنس] له ریگه کی داوئین پانکی لایدا بوو . به لام خۆ نهوه
ناشکرا بوو که [مایبریک] له نه نندازه کی خۆی زورتر هۆگری
ژنه کهی بوو بوو . زورتریش دلنهوازی کی ده کرد . له بهر نهوه
توانجو پلاری توندوئیژی ده گرت [فلۆرنس] . که له دوا بیدا
گۆرا بوو به دمه قالی . باشان گه بشته لیدانی [فلۆرنس] کی
په ری پوو که ده موده ست چاویکی و لووتی ئاوساند !.. بئ گومان
فلۆرنس لمه توووه بوو هه ره شه بئشی کرد که ماله که
به جئ بهیلتی .. خۆ نه گه منداله کانی له ئارادا نه بوونایه ،
ده موده ست ماله که کی به جئ - ده هئشت .. باش نهوه پزیشکی
خیزان هاته ناویانه وه ، ناشتی کردنه مو ، ژبانیشیان گه رایه وه
سمر دۆخی جاربان ! نه موده هه بوو ، شه ره ستانندن که هه ره به
سمرزاری بوو . له ژیره وه پشموقین هه ره له دلدا ما بوو !..
چونکه هه ره نه موده مانگیکی به سمر داچوو ، که نه وشه رو
هه للابه له ناوه ند همر دوو کیاندا قه وما بوو ، نیشانه کانی
نه خۆشی به که به « مایبریک » هوه ده رکهوتن ، که هه تا نه بکوشت
له کۆلی نه بووه وه !..

نهو نیشانان هئیش له ناوه ند پشانه ومو سک نئشه دا بوون .
باشان [مایبریک] چاک ده بووه وه ، ده هاته وه سمر خۆی ،
که چی زۆری پئ نه ده چوو ئیش و ئازاره کانی بۆ په یلدا ده بوونه وه
.. پزیشک له وای پزیشکیش ده هاتن و ده چوون . هه ره چه ندیان
ده کرد ، نه نجامتیکی ته واپیان ده ست نه ده کهوت . باشان
برا که کی له له نده نه وه هاته لای ، لئ کی نه ده بووه وه . چونکه
له شی تیکچوو بووه وه به په له بهرمو نه مان ده چوو !..

دوا بی [مایبریک] مرد !.

ماله که گه ران . له نه نجامی پشکین دا : « زه رنخ » بیان
دۆزی بهوه ، له ناو قاقه زدا ، به پئچراوه بی ، له ناو شووشه دا .
هه ندیکیشیان لئ رژا بووه سمر جل و بهرگه و رایه خو رووی

دۆشه که !.. له هه موویشی گرنگتر نه وه بوو که هه ندیک
شی کردنه وه ی ساکاربان ده ست پئ کرد له ناو له شی « مایبریک » دا :
پئ شوئینی زه رنخیان دۆزی بهوه . بهم ره نگه « مایبریک » له
11-5-1889 دا مرده له 13 ی ئه م مانگه دا نئیرا . له 14 ی
ئه م مانگه بئشا « فلۆرنس » کی ژنی گه راو خرایه به ندیخانه وه ،
به و ناوه وه که « میترده که خوی دهرمان خوارد کرده کوشوئینی
هه روا به ئاره زوو !.. » .

پهرو باوه ری گشتی فلورنس

تاوانبار ده کات !..

تاوانبار کردنه که هه ره چهندی کاربگر پئو ، بئته هۆی
بئ ده نگ سه نگی ، یاخود شوئیش هه لگه رستاندن ، بان
توو ره بوون ، خا بوونه وه پرست بران ، به لام زبندانی
به ندیخانه که به ره بی به که سدا نایه ته وه .. تاوانباری
گه راویش هاواری به که سدا ناگت ، به م دۆستو که سوکارانه دا
نه پئ که له م دیو شیشه ئاسنه کانه وه ده وه ستن .. [فلۆرنس] کی
به سه زمانیش له و جۆره دلخۆشکه رانه پئ به ش بوو . چونکه
له و ناوه دا نه که سوکارو هه بوو ، نه دۆستیشی بۆ پئیکه وه
نرابوو ، که دلکی بده نه وه پشته گیری کی بکه نو ، هیواش بخته
دلکبه وه . که سوکاری فلۆرنس هه مو له بو په ری رزی گه وره که کی
ئه تله سی به وه بوون . واتا له نه مریکا بوون . ناسیاه
ئینگلیزه کانیسی رووی خۆیان لئ وهرده گه راو ، لچبان لئ
هه لده قورتاند !.. دوا بی ده سگای به کیک له پشتیوانه کان دلکی
پئ سووتا له [لیغه رپوول] دا .. « ستر چارلس راسل »
بوو به جئ نوشینی ژنه که ، تا له سه ری بکاته وه . ئه م
پشتیوانه ییش گه وره ترین پشتیوانی ئینگلیز بوو له
سمر ده مه دا . ته نانت ده لئین گه وره ترین پشتیوان (محامی) بش
بووه که دادگاهه کانی ئینگلیز تا نه و دمه چاویان پئ کی گه تووه .
ده نگیکی گه وره ی بووه . به هئزو هه ره تیشه وه له سمر
تاوانباره که کی کردۆته وه ، سامیکی گه وره ییشی هه بووه له ناو
دلکی که سانی تر دا .. نه وانه ی ناگایشیان له کهینه و بهینه که کی
بووه ، هه ره چهندی ووریاو به هئیز بوون ، له به رده م
چهن دوچوون کردنی نه ودا خۆیان پئ نه گه راوه .. نه و له وانه ییش
نه بووه ، که دادگاهه کان خۆیشیان له ده ست سه رزه نشته کردن و
هوروژمه کانی نه و رزگاربان بووین .. نه گه رپتوبستی کردبئ ،
گوئی نه داوه ته کهس ، وه که هه وه ره تریشقه هوروژی
بردۆته سمر به رامبه ره کان و ناگالی بووه کان و پیاوانی تاوانبار
کردن .. نه و به ته نگ نه وه وه نه بووه قسه براز نئینه وه ،
پئچ و په نا بکات له قسه کردندا .. نه و چه که کی به ده ستیه وه
بووه ، هئزه وه ره تی بووه ، نه که زمان ئارایی !.

خۆی که ناوی | برابری | بو !

بنچینهی تاوانبار کردنه که بیش له سمر نهوه دامزرا بوو که قاقهزی میش کوشتنه که کراوه به سمرچاوهی ژهری زهرنیخ . که ژنه که بههوی نهوه میترده کهی خۆی دهرمان خوارد کردبوو . . . ژنه که له 1889-4-24 دهسته بهک له قاقهزی میش کوژانهی له دهرمان فروشیتک کریبوو . له رۆزی 29-4-1889 دا دوو دهستهی تریشی له قاقهزانه کریبوو له دهرمان فروشیتکی تر هندی له دهستوپیتوهنده کانیش چند قاقهزیکان له قاقهزانه دیبوو خرابوونه ناو جامیکهوه که ناوی تیدا بوو ، بهشته مالیکه درابوو به سمردا له ژووری نوستی نهخۆشه که دا ! . نوینمیری تاوانبار کردنه که ! موهدا هونری نوواندبوو که میژووی کرینی له دوو دهسته قاقهزی میش کوشتنهی دواپی بهی بهستبووهوه بهو دهستهوه که تۆزی له پیش نهوه دا نهخۆشه که چاک بوو بووهوه له پاش ژهر خواردنه کهی به کهمی ! .

بهلام هتواش که پیت بلیم ! . له راستیدا هوی گومان بردن بو نهوه بهش ناکات که به بهلگهی ترلو دابری بـ چهباندنی تاوان له رووی دلدگاهنا . . له راستیدا کرینی قاقهزی میش کوشتنه که راسته درچوو . له قاقهزانه پیانو دهخه سمر لهو بیرهی [لهو گومانهی] که نافرته که

ویستویتی ژهری زهرنیخان له دهره پیت . . بهلام بهلگهی روا به دهستهوه نیه که به تهواوهتی نهوه بچه سپینتته دلوه که نافرته که ، به راستی زهرنیخه کهی لهو قاقهزانه دهره پیتاوه . ههروهها بهلگهی وایش به دهستهوه نیه که به تهواوهتی نهوه بچه سپینتته دلوه که لهو زهرنیخه لهو قاقهزانه دهره پیتاوه بو چ مه بهستیک به کاره پیتراوه . . ههرجی بوخته گوشته که بیه ، نیشانهی تاوانه کهی باشت پیتوه دیاره . مارهی تاوانبار کردنی تیدا فراوانتره .

له کورتی بیسینهوه : له زۆربهی رۆژهکانی نهخۆشیی (مایبریک) دا بهشی دواپی ژنه کهی ، خۆی ، سمر بهرشتی خواردمه منی و دهرمانه کهی ده کرد . تا نه دواپی به ، که نهوه بوو نافرته دهسو پیتوندهکانی نهخۆشخانه بهیدا بوون ، چاودتیری نهخۆشی به کهی (مایبریک) یان ده کرد . . جا به کیک لهو نافرته نهخۆشکارانه چلوی له دهرین که [فلورنس] دهسکاری شووشه کهی بوختهی گوشته که دهکات ، لهویش تۆزی له پیش نهوه دا که [مایبریک] شتیکی له بخوات ! . . نهخۆش کاره کهیش به تهنگ نهوهوه دهین که لهو شووشه به هیچ به نهخۆشه که نهعات . . . دواپی نهوه له شتیوه به کی کیمیاپی دا تافی کردنهوه کرا : دهرکوت که لهو شووشه بهیدا له ته که تۆی خمرته له بهک زهرنیخی تیدا بووه ! .

له بهر نهوه لهو دهسهی پرس کردنو لیکولینهوهی تیدا دهکرا ، به چهشی نهوهی رۆن بکهیت به سمر ناگرداو گری زۆتر تر به بریدات ، دوو دلگی کهسانی تریش تا دههات دهبوو به بیروباوه ریتی بنجدا کوتاو که لهو نافرته بیگانه به نهین ، کهس لهو کوشتنهی له دهسته نههاتوه . ته نانهت له شکاری [لیفر پوول] دا کهس نهما که بروای به تاوانباری لهو ژنه نهین ! . . ته نانهت دهنگ و باسی نهه کهینه بهینه سامنا کهیش کهوته ناو لاپیرهکانی رۆژنامه کانهوه وه سهر زمانی کومه لانی نهتهوهوه . لهوهتی ئینگیلتهره هه بوو ، هیچ کهینه بهینه بهک نهوهندهی نهه کهینه بهینه به نهتهوهی به خۆیهوه خمریک نه کردبوو ، مه گهر کهینه بهینه کهی « ئوسکار وایلد » نهین که لهوه پاش بهیدا بوو ! . له باریکی وایشدا یاسای ئینگلیز ری دمدات به تاوانبار که دلوا بکات کهینه بهینه کهی له بهردهم دادگاهتکی تردا تماشابکرئ . چونکه بریاردان به تاوانباری ، یاخود بهین تاوانی بهرمو رووی سویندخۆره کان کراوهتهوه ، که لهوانیش له دانیشتونانی شاره کن . بهلام نه گهر بهاتایه ، کهینه بهینه که له شاری | لیفر پوول | هوه بگویر زایهوه بو شاری [له ندهن] ، نهوه بو دلنیاپی تاوانبار که له دهروون خاوتینی سویندخۆره کان نزیکت دهبوو ! . کهچی بشتیوانهکانی فلورنس نامۆژگاری یان وا کرد که دادگاهه کهی نه گویری ، تا به تاوانی لهو ، ههر لهوشارمدا دهریکموی که تاوانباری به کهی نهوهی گوئی له بووه ! .

بهلگهکانی دهسگای تاوانبار کردن

بهسهر تاوانباری ژنه کهوه

نوینمیری دهسگای تاوانبار کردن ، له پیانوه ههره گهورهکانی نهوهی بوو . بهلگه و نیشانهکانی تاوانه کهی له شتیوه بهکی ریک و پیک و ئاشکرا دا پیشان دابوو :

نوخسهی لهو نیشانه « قاقهزی میش کوشتن » بوو . که لهویش قاقهزیک لینج بوو ، به رووه که بهوه چینیک زهرنیخ دانرا بوو . له پیش دا هیتانی دهرمان پرژینهکاندا که بو کوشتنی میشو مه گمز به کارده هیتین ، له کوگای دهرمانه کانیشدا ده فروشران ، بهن نهه می پیتوستی به ری دانی بزیشکیت بووین .

بهلگهی دوو میمش نهوه بوو که « بوختهی گوشت » ه که هندیک زهرنیخی تیدا کرا بوو ! .

بهلگهی سیه میمش نهوه بوو که ژنه تاوانبار که پیش مردنی میترده کهی به سن رۆژ نامه بهکی نووسیبوو بو دلداره کهی

نامه‌ی تاوانبار که بۆ دلداره‌کی !!

نه کهوتبووه سهرمه‌رگه‌وه . به پیتجه‌وانه‌وه لهو رۆژه‌دا له‌چاو نه‌خۆشی‌به‌که‌ی خۆی‌دا له باریکی ئاساییدا بووبوو !!

قسه‌ی براکه‌ی مایبریک

ئاگاداری به‌که‌م براکه‌ی [مایبریک] بوو . ئهمیش ددانی به‌وه‌دا نا که له چاره‌کردنی نه‌خۆشی‌به‌که‌ی براکه‌ی و نه‌خۆشکاره‌که‌ی ئهو ، کهوتبووه گومانه‌وه . ئه‌ویش ئه‌وه‌ی به بیرداها‌ت‌بوو که ژنه‌که‌ی دهرمانخواردی ده‌کرد ، له شتیه‌به‌کی سستدا !! هه‌روه‌ها ددانی به‌وه‌یشدانا ، له پاش پرسی پشٹیوانی ئافره‌ته تاوانباره‌که ، که خۆی ئهو بیره‌ی خستبووه که‌لله‌ی نه‌خۆشکاره‌کانو کاره‌که‌رو ده‌س‌وپیتوه‌نده‌کانه‌وه . ئهم ددان‌پیدا‌نانه‌یشی له‌سایه‌ی هونهرمه‌ندی پشٹیوانه‌که‌وه بوو ، واتا [سیر چارلس راسل] ، که په‌بنا په‌بنا پرسی لێ‌کردبوو ، به لیکۆلینه‌وه‌یش ته‌نگه‌تاوی کردبوو . زۆری پێ‌نه‌چوو ئهم پرسه‌یشی لێ‌کرد :

– تو که دلت لێ‌کرم کردبوو ، نایا ئامۆژگاری نه‌خۆشکاره‌کانت کرد ، که پیتوسته‌ خۆیان بیاریزن له دهرمانخوارد کردنی نه‌خۆشه‌که‌و به‌ته‌نگ پاراستنی ژانیه‌وه بن؟ نه‌وه‌ک دهرمانخوارد بکری ؟

– به‌لێ من ئهم ئامۆژگاری‌بانم کردم .

– نایا ئامۆژگاری‌به‌کانت به‌جۆریکی واکرد که ئه‌وانه لێ‌ تێ‌بگن : گومانیکه‌ به‌هێز له ئارادا هه‌به‌و ، پیتوسته‌ زۆر ئاگایان له نه‌خۆشه‌که‌ بپێ‌ که دهرمانخوارد نه‌کری ؟

– به‌لێ کردم ...

... به‌م ره‌نگه [راسل] بنچینه‌ی تاوانبار کردنه‌که‌ی پوو‌خاند . چونکه‌ گومانی فری‌داپه‌ ناو قه‌کانی نه‌خۆشکاره ئافره‌ته‌که‌وه له‌بابه‌ت ده‌ستکاری کردنی [فلۆرنس] هوه له پوخته‌ی گوشته‌که‌دا . چونکه‌ دوور نیه‌ که بزوو‌تسه‌وه‌که‌ی فلۆرنس پێ‌ مه‌به‌س بووبێ ، دووریش بووبێ له‌ که‌تن کردنه‌وه .

به‌لام ئهو گومانه‌ خرابه‌ی که برای نه‌خۆشه‌که‌ خستبووه‌ ناو مێشکی نه‌خۆشکاره ئافره‌ته‌که‌وه‌ وای لێ‌کردبێ که ئه‌وه‌ بپینێ که ده‌به‌وێ بپینێ ، نه‌ک ئه‌وه‌ی که له‌راستیدا هه‌بووه‌ رووی‌داوه !!

... هه‌روه‌ها [راسل] به‌ته‌نگ ئه‌وه‌وه بوو که پزیشکه‌کان بخاته‌ سه‌ر قه‌کردن له‌بابه‌ت کاربگه‌ری زهرنێخه‌و تا وای لێ‌کردن پێ‌ له‌م‌راستی‌یانه‌ بپین :

[به‌که‌م] : زهرنێخ بۆ به‌هێز کردنی دهماره‌مێشکی‌به‌کان

به‌لام دوا نهمه‌ی فلۆرنس که بۆ دلداره‌که‌ی خۆی ناردبوو ، پێ‌ی نه‌گه‌یشتوو . چونکه‌ فلۆرنس رووی له‌ به‌کێک له‌ ده‌س‌وپیتوه‌نده‌کانی ماله‌وه‌ نابوو که نهمه‌که‌ فری بداته‌ سنووقی پۆسته‌وه . به‌لام نهمه‌که‌ له‌ ده‌ست کاره‌که‌ره‌که‌ کهوتبووه‌ خواره‌وه‌ سه‌ر زه‌وی . پێ‌س بووبوو ئه‌ویش چوو‌بوو به‌رگه‌که‌ی کردبووه‌وه‌و لێ‌دهره‌یتنا‌بوو ، بۆ ئهمه‌ی بێخاته‌ به‌رگه‌کی تره‌وه . به‌لام پێ‌ش ئهمه‌ی بێخاته‌ به‌رگه‌ تازه‌که‌یه‌وه ، شه‌رمی نه‌کردبوو له‌ خۆی‌نامه‌که‌ی خۆیندبووه‌وه . به‌لام که خۆیندبوو‌یشیه‌وه نه‌یخستبووه‌ به‌رگه‌ تازه‌که‌یه‌وه . دوا‌یی نه‌یشی ناردبوو بۆ خاوه‌نه‌که‌ی . له‌ جیاتی ئه‌وه‌ دابوو‌یه‌ ده‌ست براکه‌ی [مایبریک] که ئه‌وه‌ بوو له‌و دهمه‌وه‌ که براکه‌ی تووشی ئهو دهرده‌ گرانه‌ بووبوو ، ماله‌وه‌ی به‌جێ‌نه‌ده‌هێشت ، هه‌ر به‌ ته‌نشت براکه‌یه‌وه بوو .

ئهم نهمه‌به‌یش ئهمه‌نده‌ بایه‌خی سه‌ندبوو که پشٹیوانه‌ که‌وره‌که‌ [راسل] پاش ئه‌وه‌ گو‌ت‌بووی : ئه‌گه‌ر ئهو نامه‌یه‌ نه‌بووایه ، نه‌یاند‌ه‌توانی فلۆرنس تاوانباربکه‌ن . ئهمه‌یش ناوه‌رۆکی نهمه‌که‌ بوو :

« ... له‌و رۆژه‌وه‌ی که له [له‌ندن] گه‌راومه‌تمه‌وه ، هه‌ر خه‌ریکی نه‌خۆشی « م » . وا کهوتۆته‌ سه‌ره‌مه‌رگه‌وه . پزیشکه‌کان دو‌یتن کۆگره‌به‌کیان گرت . خه‌ریکی برباردانی ئه‌وه‌ بوون که تا چم‌د رۆژیکه‌ تر به‌رگه‌ده‌کری ؟ .. ئه‌و له رۆژی به‌کشه‌ممه‌وه له‌ گیانه‌لا‌و داپه . منیش له‌وه‌ دلنیام ، که ئهو به‌ هیچ که‌ینه‌وه‌ به‌ینه‌یه‌کی ئیمه‌ی نه‌زانیه‌وه . ته‌نانه‌ت ناوی ریتاکه‌یشی نه‌زانیه‌وه . هه‌روه‌ها له‌ وه‌یش دلنیام که هیچ خه‌ریکی پرس‌و لیکۆلینه‌وه‌و پشکینیتیک نه‌بووه . که‌واته ئه‌گه‌ر له‌به‌ر نهمه‌ بچیت‌دهره‌وه ، هیچ ئه‌وه‌ی پێ‌ ناوێ منیش خۆشه‌ویسته‌که‌م ، تکات لێ‌ده‌که‌م ، که هه‌ر له‌ئینگیلته‌مه‌دا بپینیته‌وه ، تا جاریکی‌تر ده‌تبینمه‌وه !! »

ره‌نگه‌ پیاو له‌مه‌ سه‌ری سو‌ر بپینێ که ئهم نامه‌یه‌ بکری به‌ به‌لگه‌یه‌ک بۆ تاوانبارکردن . به‌لام سه‌رسو‌رما‌وی‌به‌که‌ نامپینێ ، که بزوانی پزیشکه‌کان له‌ مێژووی نووسینی ئهم نامه‌یه‌دا ، هێشتا بریاری ئه‌وه‌یان نه‌دا‌بوو ، که [مایبریک] له‌ نه‌خۆشی گیانه‌لا‌و داپه‌ یان نا . که‌چی له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌یشدا [مایبریک] نه‌خۆشی‌به‌که‌ی به‌جگار کاری لێ‌کردبوو ته‌نانه‌ت ، زۆر به‌یان بریاری ئه‌وه‌یان دا‌بوو که هی‌وای چاک‌بوونه‌وه‌ کرینه‌ . که‌سیکیش له‌و پزیشکانه‌ بریاری ئه‌وه‌ی نه‌دا‌بوو که که‌ینه‌به‌ینه‌ی مردنه‌که‌ی به‌نده‌ به‌ درێژبوونه‌وه‌ی به‌رگه‌گرتنه‌که‌یه‌وه . هه‌روه‌ها هه‌مو‌و‌یشیان ئه‌وه‌یان پشان‌دا که ئهو له‌ رۆژی به‌کشه‌مه‌دا نه‌که‌وتبووه‌ گیانه‌لا‌وه‌وه ،

اعصاب | به کار ده هتترئ ..

| دووم | : نه خوشه که خوی راهتیاوو به خواردنی زهرنیخهوه . بۆ ئهمهی دهماره میتشکی به کانی خوی به هتتر بکات ..

| سئ بهم | : جارو باریکیس دوو نه وهندهی جارانی زهرنیخ ده خوارد ..

| چوارهم | : فلۆرنس لای پزیشکه که سکالای لسهم کرده وه بهی میترده کهی خوی کردبوو . داوا بیتی لئ کردبوو که کارتیکی و ابکات ئیتر میترده کهی نهو زهرنیخه نه خوات ..!

... ههروهها پشتیوانه که توانی له پزیشکه کان پئ لیتانیتکیان پئ ده ربیری که نیشانه کانی دهرمان خوارد بوون به زهرنیخ هیچ له گه ل نیشانه کانی نه خوشی به کی ناسراوی تر جیاوازی نیه که | مایبریک | خوی نهو نه خوشی بهی پتوه بووهو پزیشکه کان پئی ده لئین :

کاتی که کهوته پرس ولتیکولینهوه له پزیشکه کیمیایی به که ، پئی لئنا که هیچ به لگه به که به دستهوه نیه که نهو هتینهده زهرنیخه دۆزراوه تهوه له ناو له شی مردووه که دا ، بووبیتته هوی کوشتنی ..! (GASTRO ENERIFTN)

ههروهها پشتیوانه که به ره به ره دوواندی ، تا ددانی به وه دانا که برای مردووه که ، له پیتش تاقی کردنه وهی له شی مردووه که دا گومانه به هتتره کانی خوی بۆ دهرخستبوو ... که نه گهر نهو گومانانی بۆ دهرنه خستایه ، ناگاهانه می مردنه کهی وا پرده کرده وه که مردنه که ناسایی بووهو ، به هوی هیچ که تئیکشیه وه رووی نه داوه .. که وای لئ هات هیچ کهینه وه بهینه به کیش نه ده کهوته سمر زمان ؟! .. کهس به ردی کوشندهی نه وه شاندا پزیشک [ستیفنسن | نه بئ ، که بریاری یاسایی به ره رووی نهو کرابوو وهه . نهو وای دهربری که به لگه ی تاکانهی تهواو بۆ دهرمان خوارد بووی به زهرنیخ نه وه به که زهرنیخه که به راستی له له شی مردووه که دا دۆزراوه تهوه . نه گینا نیشانه کانی تری نه خوشی به که ههر له نیشانه کانی نه خوشی به کانی تر ده کات ..! که وانه به لگه به کی زانستی به دستهوه نیه بۆ قهومانی که تنی کوشتنه که . وا دباره کابرای مردوو که راهتیاوو به خواردنی زهرنیخه وه مردنیکی ناسایی مردبوو . هۆبه کانی مردنه کهیشی ههر ناسایی بوون ..! بهم پهنگه باری کهینه وه بهینه که گۆپرا . له پاش ئهمه ی که هه موو شتیک پتجه وانهی ژنه تاوانباره که وه ستابوو ، ئیستانه که نهو شتانه بۆ که لکی نهو وه ستاون ..

کاتی که هه موو ناگاهه دلره کان له دهر برینی قسه ی خویان بوونه وه | سئیر چارلس راسل | هه ستایه سه ربینو له دادگاههی که باند که نافرته تاوانباره که ده به وی له بابته کهینه وه بهینه که وه هندی شت رۆشن بکاته وه . دادگاهه کانی نهو سساکه بئش ریئان ده دا به تاوانباره کان ، که نهو خۆره ووتاره رۆشن که ره وانه بدن . که چی ریئ نه ده دران له بابته خویانه وه چی بان ناگالئ بووه بیلئین . به لام له پاش نهوه به چند سالتیک یاساکه ، له سه ر نهو بنچینه به راست کرایه وه ... فلورنس هه ستایه سه ربین قسه بکات . وه که په شوکابن واپوو . زمانی تیک ده چوو . که چی سه ری خوی بئند کرد بووه وه . چاوه کانیشی به نارامو دامه رراوی به که وه ده یانلاری . نه مهیش شتیتیکی ناسایی بوو که فلۆرنس بهو جۆره تیک بچن . چونکه چه کاتیک بوو خرابوو چه به ری تاوانباری به وه . ههر به وه خه ربیک بوو که ههر که سئ ده هتترایه به رددهم دادگاه سه ربی بکات و گوئی لئ بگری به راه بهر دانیشتوانی هۆلی دادگاهه که روو به روو دابنیشئ ، سه ربی بکنو سه ربیان بکات . به بهر چاوی خویمه وه : کهینه وه بهینه کهی چه ندو چوونی تیدا بگری . ههر چاوه یروانی نه نجامی خویشی بیت که به ند بوو به ده م ولتوی ناگاهلئ بووه کانه وه له گه ل ده سسکای تلوانبار کردو سویتند خۆره کانو دادگهردا ..!

فلۆرنس له پیتش هه موو شتیکلا له قافله ی میتش کوشتنه کان دووا ، که له نه نجامی لئ پرسینو لیتیکولینه وه دا دهر کهوت ، نهو قاقه زانه بۆ کوشتنه که به کار نه هتترابوون . به لام ما بووه وه سه ر نه وهی که بزانی نهو قاقه زانه بۆ چ مه به ستیک به کار هتترابوون پئی لئنا که له شی تووشی له ش سوور بوونه وهو لیرو نپیکه دهره اتن بوو بوو . کاتی که له نه مه ربیکا بوو بوو نهو دهرمانه ی وون کردبوو ، که له ناوه رۆکیلا زهرنیخ هه بوو ، بۆ چاک کردنه وهی نهو زیپکانه . بۆ به کا ویستبووی ، له باتی نهوه ، قاقه زه میتش کوزه کان بخاته ناو ئاوه وه ، تا به وشیله به له شتیه به کی نه رمو نیاندا زیپکه کانی له شی چاک بکاته وه . له پیتش رۆژی سی هه می مانگی گولان (نیسان دا) زۆر خه ربیک بوو بوو به چاک کردنه وهی نهو زیپکانه ی له شیه وه . چونکه ده بوو لهو رۆژه دا بچیتته نا هه بگیکی هه لپه ربینو سه ماوه ، که بانگ کرابوو بۆ نه وی ... به لام بابته که ی تر که [فلۆرنس | لئنی دوواو رۆشنی کردوه وه نه وه بوو که بوخته ی گوشته که زهرنیخ تیدا دۆزرا بووه وه . له وه بشتلا گوئی : میترده که ی هه ستی به برست براوی به کی گشتی ده کرد له هه موو له شی خوی دا . له پیتش نه وه بشتلا خوی وهها راهتیاوو که زهرنیخ بۆ نهوه ده خوارد له شی به هتتر بکات .

| تا ئیستایش ئاسنو زهرنیخ به دهرمانتیکی به هتتر که

ژنه که دوایی قسه ی کرد ..!

داده نینو به کارهینانیاں بۆ ئەم مەبەستە باوه لەناو
هەموواندا | .

مێردە کەبشی هەندێکی لەو زەرنیخە دایە کە لەگەڵ
پوختە گۆشتە کەدا تیکەلی بکات . جا لەبەر ئەمەى . کە
خۆبشی بەهۆى نەخۆشى مێردە کەبەوه بە دەروون و بە
لەش . لە ئەرك و ماندویتی دا بوو . بۆ ئەمەى پرس بە کەستیک
بکات ناچار بوو بە قسەى مێردە کەى بکات . چونکە هەر وەك
خۆى گوتى : لەو کاتەدا هیچ دۆستێکی نەبوو بۆى بۆى مێردە کەى
حەزى لى نەدە کرد . دلى لى پێس دە کرد . کەسانى تریش بە
بێگانهیان دا دەنا . پشیمان بۆ نەدە بەست . لەبەر ئەوه بۆى
نەدە کرا پشت بە کەس بەستى . یاخود راویژی بۆ بکات .

فلۆرنس | کە لە قسەکانى خۆى بوو وه . ئەمەندە
ماندوو بوو بوو ، هەرچەند لە پێنج ووردیلە | دبیقە ایش پتر
بۆ بەوه خەرىک نەبوو بوو ، بەلام لەتاو بڕست بۆ
دەمارە میتشکى بەکانى ، دانیشتو لال و پال لى کەوت بەسەر
تەختى دانیشتنە کەیدا . . . | ستر چارلس راسل ایش کاتى
ئەوهى هاتبوو کە راست هەستیتە سەر بۆ . بالا کە لەگەتە
سامناکەى خۆى دەربخاتو ، بالا پۆشى پشیمانى بە کەبشى
بەسەر شانهکانى خۆبەوه دا بەمەزىنین . . .

هەموو لایەك سەریان هەلبێو چاویان تێ بۆ .
چاوه پوانى ئەوه بوون کە گویان لە قسەکانى بۆ نا بزانن چۆن
لەسەر ئافەرەتە کە دەکاتەوه . . .

لەسەر کردنەوه یەکی مەردانە

پشیمانى مەزن ، خوی نەدایە قەرازاندنەوه و
دریژەدان بە قسەى پێشەکی ، یاخود هەست بزواندنى
نەمۆنە . ئەو هەر ئەوه نەدەى کرد : پرووی کردە
سویندخۆرەکانو بە زمانىکی دوروستى یاسایى پرووت
قسەى بۆ کردن . ئەوهى پشان دان کە کارى ئەوان بریتى بە
بڕاردانى دووشت : [یەكەم] : ئایا مەردنە کە لە ئەنجامى
کوشتنەوه بوو بە زەرنیخ دەرخوار دەدان ؟ جا ئەگەر دەلین بە
زەرنیخ نەکوژراوه ، ئەوا پتویست بە تەماشاکردنى ئەم
کەینەوبەینە ناکات . [دووهم] : ئەگەر گوشتنە کە بە زەرنیخ
دەرخواردان پیک هاتوو ، ئایا ژنە تاوانبارە کە ئەو زەرنیخەى
دەرخواردى مێردە کەى داوه ؟ جا ئەگەر ژنە کە ئەوهى
نەکردن پتویستە لەسەریان تاوانبارە کە لەم تاوان
پالیکەنەوه . . . !

باش ئەوه پشیمانە کە لای دایە سەر ووتەکانى
بڕیشکەکان . بە دریژی رووشنى کردنەوه : کە هیچ

بەلگە یەکیان نەدۆزبوو ئەوه بۆ ئەوهى کە مەردنە کە بەهۆى
خواردنى زەرنیخەوه پەیدا بووین . باش ئەوه دەستى کردەوه
بە قسەکردن گوتى :

« رەنگە ئەى سویندخۆرە بەرێزەکان . ئەوه پشیمان بە
بیردا بیت . کە ئەگەر ژەهرە کە نەبوو بیتە هۆى مەردنى پیاو کە .
ئەى بە چى کوژراوه . . . بەلام ئەوه بزانن کە ئەمە بابەتێکی
ترە . فری بە سەر کەینەوبەینە کەى ئیمەوه نە . کەواتە
کەینەوبەینە کەى ئیمە بریتى بە لەمە :

یان ئەواتە بە بەلگە یەکی تەواو وه ئەوه مان بۆ دەربخۆ
کە فلۆرنس خۆى مێردە ئەى خۆى دەرخوار کردوو
کوشتویتی . یاخود ئەواتە بەلگەتان لە لایە بۆ ئە مێردە کەى
خۆى کوشتوو . ئەواتە پتویست ئەو ناوانەى لەسەر
لایەن . . . چونکە پتویست وایە هەموو گومانیک بۆ ئەنگ
چاکەى تاوانبار لیک بەریتەوه . . . | یاسا | خۆى نەمە دەلین . .
دەرخستنى تاوانیش لەسەر ئەو کەسە بە لەسەرى پتویستە
تاوانە کە بە تەواوتى دەربخات ئە راستە . . . ئەگەر پشیمان
هەر ئەوه نەدەى لەسەرە کە ئەوه دەربخات بەلگەکانى دەسکای
تاوانبارکردن دوروست نین . یاخود بەش ناکەن بۆ
تاوان دەرخستن . لەگەڵ ئەمەشدا ئەى سویندخۆرە
بەرێزەکان مەن لە ئەندازەى مافى خۆم دەرباز دەبم و خۆم
دەخەم بەمەردەستان کە لەم بابەتەوه میتشکان رووشن بکەم وه .
مەن ئەوه دەلیم : بۆچ ئەوه ناگونجى کە پیاویکی نەخۆش . کە
لە دەمیکەوه دەمارە میتشکى بەکانى بە زەرنیخەوه راهاتى . کە
لە خۆراکى زەرنیخە کەدا هەلەبکات . یاخود زۆر کردنى
خۆراکە کە بە باش بزانن . لەبەر هەر هۆیکە بۆ ؟ ئەى
ئەوهیش ناگونجى کە پیاویکی وه ها . ئەگەر لەشى تیکچوو
ئەندامەکانى لەرولاواز بوون ، خۆراکێکی ئاسایى کارى لى بکات و
بیکوژیت ، کەچى هەر ئەو خۆراکە لە کاتى تەندوروستى یدا
زیانى بۆ نەگەیاندىن ؟ . . . بە هەموو رەنگ سویندخۆرە
بەرێزەکان ، هەرچەند سەر دەهینم و سەر دەبەم . بەلگە یەکی
تەواو نادۆزم وه لەم بەلگەکانى کە دەسکای تاوانبارکردن
پشیکەشى ئیوه کردوو ، کردوو . کە بۆ ئەوه بشى ئیوه
بڕیاری تاوانبارکردنى ئەم ئافەرەتەى لەسەردەن . . . منیش هەر
ئەوه نەدە دەپرسم لە ئیوه : ئایا ئافەرەتە تاوانبارە کە پتویستى بە
قانعزى میتش کوشتن هەبوو بۆ دەرهینانى زەرنیخ ، کە لە
گەلیک جیگای خانوو کەدا چەند کۆمە لێکی گەوره زەرنیخى
لەبەردەمدا بوو ، کە لە ناو شووشەو پریاسکەدا دانرا بوون ،
دەتوانى دەریان بەهینى و بە کارپشیمان بەهینى ؟ . سویندخۆرە
بەرێزەکان ! ئەگەر تاوانبارە کە بیویستایە ژەهر بە کاربەهینیت ،
پتویستى بەوه نەدە کرد بچیتە بازار قاقەزى میتش کوشتن
بکریت و خۆبشی بخاتە بەر چاوان . دلى لى پێس بکەن !

پاش نهوه پشتیوانه که قسه ناوازه کانی خۆی بهم جۆره دواپی پنهینا :

« سویندخۆره بهریزه کان ! نهویش برانن که من داوای بهزه پی پیداهاتنهوهو دلپن سووتانان این ناکهم . بهو خودایه سویند دهخۆم . که ئیوه هیچ بیانوو به کتان نیسه بریاری لهسه ریدن . نهو فرمانی یاسایه نه بپن که یاسادانه ری ژیر هر بهزه پی پیداهاتنهوهو دلسوژی به کی پتویست بوو بپن تپیداداناوه : یان نهو هتا به لگه ی تهواوتان دست بکهوئو تاوانباری بکهو و بریاری » به سردا بدن . یاخود نه گهر به لگه تان دهست نه کهوت بهرهللای بکهن . . لیتر نه بابه تیکی ناوونجی هه به له ناوه ندیاند ، نه به نارزه زووی خۆیش تانه هه رچی ده کهن بیکه ن ! .

منیش هیچ ناوئ له ئیوه راگرتنی نهو یاسایه و ، به کارهینانی نهو یاسایه نه بپن . . چونکه له بنج و بناواندا هه موو کهس پاك و بپن گونا هه . . به بپن به لگه ی هیچ که سیک به خۆرایی تاوانبار ناکریت . . به مهرجن نهو به لگه به تهواو بپن و هیچ گومانیکی تپیدا نه مابن ! . . . »

رابوردوو به کی گهوره . . . بهلام ! . . .

هر کهس قسه ی هه بوو کردی . کهس نه مایه وه قسه نه کات ، دادگهر نه بپن : که ده بوو کاره ساتی کهینه و بهینه که ، یاخود بلپن کیشه که به کورتی بکیرتته وه ، بیتجگه له وه ییش دهسگای تاوانباری مابوو بیکات ، ئنجا قسه ی پشتیوان . بهلام لیره دا به پتویستی ده زانین که چه ند ووشه به ک له بابه ت دادگهره که وه بکه ین . دادگهر | ستیقن | پیاویکی خاوه ن چیژکه ی ویزه پی بوو . بیرو هۆشی نهو گه لیک له هی دادگهره کانی تر فراوانتر بوو . به دریزایی نهو ماوه به ی که بریاری دادگهرانه ی دابوو . بوو بووه نمونه ی نهو یاساناسانه ی که به باشی بهنده کانی یاسای لیک ده دایه وهو ، خۆی نه ده به ستوره به پینه کانی یاساوه . پیاوه هه ره گهوره کانی هۆشمه ندانی نهو سه رده مه دۆستی نهو بوون . نه مه ییش بۆ گهوره پی نهو به سه که دۆستی هه ره دلسوژی « کارلایل » بوو ! . . نه وهنده هه به . به ریکهوت لهو ده مه دا که نهو کهینه و بهینه به کهوتبووه ناوه وه | ستیقن | دهستی کردبوو به ژینیکی تازه له ژیانیدا . چونکه نهو هۆشه دوروستو کارگوزاره ی که هه یبوو . خه ریک بوو له سه ر خۆی نه میتن . گه لیک جار تووشی گیزوو یژی دههات . بیری ده چوو بهم لاو بهو لادا . هۆشی په خشان ده بوو . نه ندازه ی لپتیک ده چوو . بیره کانی تیکه ل و پیکه ل ده بوون . . . که دوا ی نهو رۆژه ره شه به چند سالتیک . وای لپهات که به ناچاری واز له فرمان بهینن . ئیمه ییش بۆ به کا بهو رۆژه ده لپن رۆژی رهش ، چونکه

کاره ساته کانی کهینه و بهینه کهو ووتنه کانی ناگاه لپ بووه کانی ، به هه له به کی زۆره وه بۆ سویندخۆره کان کورت کسرده وهو گیزرایه وه . له وه دا : هه مه له گیزرانه وه ی قسه کاندا ، هه مه له گیزرانه وه ی کاره ساته کاندا له راستی لای دا ، که بوو به هۆی نه وه ی کهینه و بهینه که به تهواوته ی بهرناوه زووی لپ بپن . پاش نهوه داوای له سویندخۆره کانیش کرد که گوئ بدنه هه ندی شت له سه برکردنی کهینه و بهینه که دا . که هیچ بنج و بناوانیکیان نه بوو . ته نانه ت له هه ندی روویشه وه بپن و اتا بوون . بهم رهنگه سویندخۆره کان به هۆی دادگهره که وه له زۆر شت به هه له تیکه یشتن ، به هه له ییش ناراسته کران ! .

. . . سویندخۆره کانیش تا نزیکه ی چل ووردیله به ک له ناو خۆیاندا کوبوونه وهو ده ستیان کرد به راپو یژکردن له گه ل به کتردا . . دواپی هاتنه وه ناو دانیش تووه کان و بریاریکیان ده رکرد که فلورنس تاوانبار به کوشتنی میرده که ی ، به نارزه زووی خۆی کوشتویتی ، که سزای نهو ییش ده بپن نهوه بپن که ملی به په تا بکری تا ده مرئ ! . .

دهنگ دانه وه ی بریاره که

بریاره که به لای جیهانه وه نه وهنده پتجه وانهی دادبه روه ری و فرمانی یاسابوو ، نه وهنده کاره ساتیکی نهنگ و سزاوار بوو . به جاریک دهروونی هه موو لایه کی خروشانن . ته نانه ت رۆژنامه ی | تایمس | ایش که هه موو دم مه ندو شوخ و شهنگ بووه ، ووتاریکی له به کم لاپه ریدا بلاو کرده وه ، په لاماری نهو بریاره ستمکاره ی دابوو ! . . پزیشکه کانیش گه لیک کوبوونه وه بیان کردو ، توانجو پلاریان گرتنه وه بنجینه پزیشکی به پر له هه لانه ی که بریاری تاوانباری به که یان له سه ر دابوو ! . دهسگا بالاکانی کاربه دهستی دادبه روه ری ییش کهوتنه له رزین . چند کوبوونه وه به کیش کرا له ناوه ند دادگهری دادگهران و دادگهر « ستیقن » و جپنوشینی گشی دا . بهلام نه م هه موو ره نجانه به با چوون ! . . چونکه نه وهنده یان بپن نه کرا ، که به رهستی پشه سازه کان و دارتاشه کان بکه ن ، له دامه زرانندی سن داره دا بۆ نهو نافرته بهندی به کلۆله ی سه ر لپ شتیاوه ! . .

. . . دواپی له 22 ی مانگی گه لاویژ (نۆگوست) دا ، که هه ر چه فته به کی مابوو بۆ هه لواسینی نافرته که ، فه رمانیکی شاهانشاهی ده رچوو بۆ گۆرینی بریاری | به په تداکردن | به [فرمانی به نه رک | تا نافرته که ده میتن له جیهاندا . .

کاربه دهستی دادبه روه ری ییش و یستی کهه تی دادگهره کان داپوشن گوتی سووک کردنی سزای تاوانه که له بهر نهوه نه که نافرته که بپن تاوانه . چونکه نهوه به تهواوته ی

کاروانی رووناکبیری له هده ولیر

• نامله کردنی
شوان

● نالی و زمانی به ککرتووی نه ده بی کوردی

روژی چوار شه مه ریکه وتی ۱۹۸۲/۱۲/۱۵ له
هولی به ریوه به رایه تی روشبنیری جه ماوه ره له هه ولیر له
چوار چیه وی دوا به شی وهرزی نه ده بی و روشبنیری
به ریوه به رایه تی ناوبراودا کورپکی قه شه نگ به و
ناونیشانه ی سهره وه بو ماموستا که ریم شاره زا سازکراو
موحازه ره یه کی چپو پری سه باره ت به ده وری نالی له
زمانی به ککرتووی نه ده بی کوریدا پیشکشی کرد ،
ماموستا شاره زا بو پالهنستی بیرو پاکه ی په نای بردبووه
به ر خودی شیعره کانی شاعیری مه زن «نالی هونو»
لایه نانه ی زوون کرده وه که بوونه ته هوی نه وراستی به ی

ده مرکه وتوووه که تاوانباره که ویستویتی میترده کسه ی خۆی
دهرمانخواه بکات . به لام له بهر نه وه به که به ته واوه تی بو مان
دهر نه که وتوووه که زه هره که بووه به هۆی مردنی نهو پیاوه !
یا خود به واتابه کی تر راست کردنه وه ی هه له ی دادگه ری به که
به هه له به کی گه وهره تر کرا . چونکه نه وه وای ده گه یاند که
نافره ته که به وه تاوانبار کرابوو ، که خه ریکی نه وه بووبوو
که تنیکی کوشتن بکات . نه م تاوانه یش له که یه وه به یه نه که دا
نه خرابوووه پال نافره ته که . تاوانه که هه ره نه مه نده بوو که
کوشتنه که له سه ره ده سستی نافره ته که دا کراوه . له گه سل
بیرانی کردنه وه و به کار هینانی مه به سی کوشتنیشدا !..

به لام [سیر راسل] له رهنج و تیکۆشانی خۆی نه که وت بو
راست کردنه وه ی نه وه هه له به . به لام له سالی 1900 دا که
گه یشتوووه پایه ی [دادگه ری دادگه ران] ، مه رگه هاته پیش
دهمی و به و ناوانه ی خۆی نه گه یشت !

نه وه نده هه بوو له سالی 1904 دا دهروونی ئینگلیزه کان
هوشیار بووه وه ، دواپی له وه هه له گه وهره به ی خۆی تیکه یشت .
دهستی کرد به شته وه ی نه وه به له به له ناوچه وانی خۆی . ده م
دهست « فلۆرنس » ی به رره للا کرد . به لام تازه نافره ته که له
که لک که وتبوو . نه هه مرزه کاری به که ی جارانی ما بوو . نه
جوانی به که ی . نه هۆگری به که ی به ژبانوه . چونکه پانزه سالی
خشت بوو ، به سه زمانه له ناو زینداندا بوو . ناوی تال و سویری
ده چیشت ، که چاکترین ته مه نی خۆی به و سزاو نازاره وه
به خت کردبوو !..

ئیسناکه یش که نه م که یه وه به یه ده دوباره خراوه ته وه
پیشه وه ، به هۆی نه م نووسراوه وه ، که کاره ساته کانی کورت
کراونه ته وه ، کار له وه دا نه ماوه که بیروباوه ری گشتی
ئینگلیزه کان به موه وه خه ریک بیج که نایا [فلۆرنس] میترده که ی
خۆی کوشتوووه یان نا ؟ .. نه وان به موه وه خه ریکن که بزانی :
ناخۆ تاوانه که ی چه سپیوه ته سه ره یان نا ؟ ..

... وه رامی نه مه یش نه وه به : نه ، نه چه سپیوه ته سه ری !
به لام له وه سه رده مه دا ئینگلیته ره هیشتا دادگه ی
[هه لوه شانده وه] و [چه ندوچوون کردنه وه ای نه ناسیبوو
له بهر نه وه ، نه و بریاره پر شه زه زاری به و ، بابه تانی نه و جۆره
بریاره ، بوون به هۆی نه وه ی که [دادگه ی هه لوه شانده وه] و
[دادگه ی چه ندوچوون کردنه وه] له که یه وه به یه نه کانی که تن دا
دابمه زرتین . نه وه یش بو نه مه ی مافی تاوانباره کان بپاریزری .
هه روه ها بو نه مه یش که جاریکی تر ناوچه وانی مه ندو زرنگی
دادپه روه ری ئینگلیز به م جۆره بریاره به له ی نه نه که وئی ، که
نه مه نده زۆرداری و سه مکاری ی تیدا بوو ، له سه موه
دادگه ه کانی جیهاندا وینه ی که م بینرا بوو !